

CoARA

HUNGARIAN NATIONAL CHAPTER

2025. október 9.

09:00-16:00

MTA Székház,
Felolvasóterem

A kutatásértékelés új irányai **A KUTATÓK SZOLGÁLATÁBAN**

FOTÓ: SZIGETI TAMÁS, MTA

A KUTATÁSÉRTÉKELÉS ÚJ IRÁNYAI A KUTATÓK SZOLGÁLATÁBAN – A COARA MAGYAR MUNKACSOPORT SZAKMAI FÓRUMA

A CoARA Magyar Munkacsoport 2025. október 9-én egész napos szakmai fórumot rendezett a kutatásértékelés megújításáról. Az esemény a Magyar Tudományos Akadémia és a HUN-REN társrendezésében, a CoARA Boost támogatásával valósult meg, és az MTA adott neki otthont.

A CoARA Magyar Munkacsoport célja, hogy segítse a hazai intézményi értékelési rendszerek harmonizálását a CoARA elveivel, és támogatást nyújtson a kutatásértékelési reformok bevezetéséhez. A jelenleg 14 tagot számláló munkacsoportot olyan intézmények alkotják, mint a Magyar Tudományos Akadémia, a HUN-REN, az ELTE, a Debreceni Egyetem, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, a Magyar Akkreditációs Bizottság (MAB), a Magyar Rektori Konferencia (MRK), és más rangos hazai intézmények.

A kutatásértékelés megújítása és a mennyiségi mutatók és minőségi értékelési szempontok közötti egyensúly megteremtése állt a munkacsoport első hazai rendezvényének fókuszában.

Kollár László, az MTA főtitkára bevezető előadásában külföldi példákon keresztül mutatta be a mennyiségi és minőségi mutatókhoz való változó hozzáállást, az egyre elterjedtebb csalási mechanizmusokat, valamint a megoldás lehetséges irányait. Kiemelte, hogy a kutatói motivációban a kíváncsiságra és a hasznosságra kell, hogy helyeződjön a fókusz az egyéni ambíciók ellenében, és hogy az egyéni értékelésben a csúcsteljesítmény kell, hogy meghatározó legyen.

„A tudományos kutatások során a tudás mennyisége helyett egyre inkább a könyvelhető mennyiséget nézzük. A mérési eredmény sok esetben maga lett a cél, de ezáltal könnyen manipulálható, helyettesítő indikátorrá vált” – fogalmazott. Hozzátette, a mérés elkerülhetetlen, de a minőségi döntések meghozatalát is biztosítani kell. Kitért a sokszor vitatott egyetemi rangsorokra, és példákkal illusztrálta a visszasságokat. Kollár László az intézményi értékelési problémák mellett kitért az egyéni kutatói teljesítmény mérésével kapcsolatos anomáliákra, így például a cikkvásárlásra, az affiliációk megvásárlására, valamint a kifogásolható gyakorlatot folytató (gyakran predátornak nevezett) folyóiratok terjedésére. A problémák egyik gyökere szerinte az aránytalan haszonelvűségben keresendő. Ezzel kapcsolatban a Nobel-díjas akadémikust, Karikó Katalin gondolatait idézte fel, mely szerint a cél nem az, hogy sok cikket írjunk, hanem hogy megismerjük a világot. A kiváló kutatás öröm, amelynek következménye a cikk. Hangsúlyozta, hogy a tudomány hitelességének és átláthatóságának megőrzése közös felelősség.

Sebők Katalin, a HUN-REN vezérigazgató-helyettese nyitóelőadásában kiemelte, hogy a kutatás sokszínűsége meghatározza a kutatói életutakat, és a HUN-REN elkötelezettségének adott hangot egy érdemalapú egyéni kutatói teljesítésértékelési rendszer kialakítása iránt. Előadásában ismertette a HUN-REN Kutatói Életpálya Munkacsoport tevékenységét, elmondta, hogy a CoARA vállalásokra tekintettel és azok figyelembevételével indult el a HUN-REN Kutatói Életpálya modell kidolgozása, majd bemutatta a tervezett kutatói konzultációk ütemezését. A kutatási hálózat további célkitűzései mellett, úgymint az ipar és a kutatás átjárhatóságának megteremtése, a fiatal kutatók bevonása és a tenure kérdésköre, a 2026-os évre tervezett regionális CoARA Fórumról is tájékoztatást kaphattak a jelenlévők. Hangsúlyozta, hogy a folyamat bár rendkívül összetett, hosszútávon fenntarthatónak kell lennie,

és minden lépése körültekintést, mérlegelést és folyamatos párbeszédet igényel a kutatókkal, hiszen ők azok, akik a megújulási törekvések középpontjában állnak.

Nemzetközi példákon, jó gyakorlatokon keresztül mutatta be az ARRA (Agreement on Reforming Research Assessment) első négy elköteleződésének intézményi értelmezését a CoARA Titkárság projektmenedzsere, Tóth-Czifra Erzsébet. Összefoglalta a CoARA eddigi munkáját, kiemelve a minden aláíró által kötelezően elkészítendő akciótervek fontosságát. Az akcióterveket minden intézmény saját magára szabja, így nem hasonlíthatók össze. Előadásában ismertette a már elkészült terveket, melyek inspirálhatják azokat az intézményeket, amelyek jelenleg az akcióterv elkészítésének fázisában tartanak. A reformok bevezetésével kapcsolatban felhívta a hallgatóság figyelmét az abból adódó nehézségekre, hogy egyszerre kell egyéni és globális szinten változást elérniük az érdekelteknek. Előadásában hangsúlyozta, hogy a felelős tudománymetria használata mellett a narratív megközelítésekre, a pályázatértékelésben a számszerű indikátorok felől a kutatási terv értékelése irányába helyeződik egyre inkább a hangsúly.

A délelőtti blokk utolsó előadója Sean Sapcaru, a Luxembourg National Research Fund programmenedzsere, a CoARA Experiments in Assessment munkacsoport koordinátora hangsúlyozta, hogy az alapítók (CoARA, DORA - Declaration on Research Assessment, Global Research Council, RoRI - Research on Research Institute) együttműködése elengedhetetlen az értékelés reformjához. Ismertette a munkacsoport EIA Idea Catalog online anyagát, amelyet 2026-ban tesznek közzé, és amely az eddig megszerzett kutatásértékelési tapasztalatokat összegzi a különböző megvalósítási szinteknek megfelelően; ötleteket ad a gyakorlatok összekapcsolására a tapasztalatokkal, szakirodalommal; tippeket nyújt az eredmények megosztására. Szó esett még a PEP-CV (Peer Exchange Platform for Narrative-style CVs)

FOTÓ: FAZEKAS-PARAGH JUDIT, DE

platform használatáról, amely ingyenesen hozzáférhető és támogatást nyújt a kutatóknak a narratív önéletrajz elkészítésében. Előadása végén a párbeszéd fontosságát emelte ki, nemcsak a kutatókkal fontos az egyeztetés, hanem a kutatást finanszírozó különböző szervezetek között is. A délutáni blokk első panelbeszélgetésének célja a CoARA I. és II. alapvállalásával – azaz a kutatói hozzájárulások sokfélesége, valamint a kvalitatív értékelés és peer review – kapcsolatos kérdések, lehetőségek és jógyakorlatok megvitatása volt. A beszélgetést Teslár Ákos, az ELTE Tudománypolitikai Iroda vezetője moderálta. A felvezető előadást Bodó Csanád, az ELTE BTK egyetemi docense tartotta, aki bemutatta a Horizont Európa keretében támogatott CoARA Boost projekt egyetlen hazai Cascade Funding nyertes pályázatát. Az ELTE BTK a „Részvételi Tanácsolás” pilot projekt keretében dolgozott ki ajánlásokat a kutatói értékelési rendszer új megközelítésének gyakorlatba való áthelyezésére. A pilot program tanulsága, hogy a kvantitatív kutatásértékelés mellett a szakértői értékelés

gyakorlatának bevezetése hozzájárul az együttműködésen, kölcsönösségen és támogató hozzáálláson alapuló tudomány víziójához. Sikerként könyvelhető el, hogy a projekt által megfogalmazott ajánlások érvényesítését az ELTE BTK érdemben mérlegelte.

A fiatal kutatók hangját képviselte Bagoly Zsuzsa, a Fiatal Kutatók Akadémiájának vezetőségi tagja. Hangsúlyozta, a fiatal kutatók szemszögéből a kutatásértékelés reformja egyszerre külső elvárás és belső igény, továbbá kulcsa egy igazságosabb helyzet kialakulásának. A 60 fiatal kutatót tömörítő szervezet vezetője szerint méltatlanul kevés szó esik az olyan fiatal kutatókat hátrányosan érintő kérdésekről, mint a H-index és a citációs számok, amely mutatók tekintetében kortársai értelemszerűen alul teljesítenek, ám nem mutatják meg valós teljesítményüket, és hosszú idő, mire egy kutató olyan tudományometriai mutatókat tud felmutatni, amit a legtöbb projektkiírás megkíván.

A fokozódó verseny, és az abból fakadó nyomás hozzájárult torzító hatások megjelenéséhez.

Balla Andrea, az MTA Főtitkári Titkárság vezetője arra hívta fel a figyelmet, hogy azok az eljárások, amelyeket több évtizede a kutatás minőségének jellemzésére és javítására terveztek (impaktfaktor, h-index, stb.), a tudományos teljesítmény értékelésében való helytelen használatuk révén káros hatással vannak a tudományos ökoszisztéma működésére, félre vihetnek.

Elmondta, nagy igény van arra, hogy a szcientometria mutatók felelős használata mellett a szakértői értékelésre essen hangsúly, máskülönben sérül a kutatásba, tudományba vetett bizalom. Titkárságvezető asszony az Akadémiának a Lendület Programban megszerzett tapasztalatait osztotta meg a hallgatósággal. Kiemelte a narratív CV-vel kapcsolatos gyakorlatot, amely népszerű mind a pályázók, mind a bírálók körében. Beszámolt további olyan kezdeményezésekről is, amelyeket az MTA a kutatásértékelési reformkezdeményezések elveivel összhangban vezetett be és fejlesztett tovább.

A tudományfinanszírozói tapasztalatokat tolmácsolva Lengyel László, az NKFIH elnökhelyettese elmondta, az értékelők fontos szereplői a rendszernek, és egyetértett a szakértői értékelés, a peer review jelentőségével. Kifejtette, hogy a jelenlegi pályázati rendszer úgy van felépítve, hogy a fiatal kutatók tapasztalt projektvezetők/mentorok mellett edződjenek és utána tudjanak saját projektet indítani. A bírálatok kapcsán jelezte, hogy a jövőben a mesterséges intelligencia döntéstámogató-jellegű alkalmazása egyre inkább elterjedt lesz, természetesen a technológia folyamatos fejlesztése mellett.

Tamás Veronika az ELTE TK Főigazgatói Titkárságának vezetője a CoARA vállalások kapcsán kiemelte a párbeszéd fontosságát a különböző szinteken, mivel a kutatók a tudomány művelői és működtetői is, így véleményük meghatározó a reformokat illetően.

Fontos, hogy a kutatói munka egésze elismerésre kerüljön – akkor is, ha az nem jár tudományos eredménnyel, viszont hozzájárul az utánpótlás neveléshez vagy a tudománynépszerűsítéshez. A transzparens, azaz tiszta és átlátható rendszer olyan érték a kutatóknak, amely erősíti a bizalmat a kutatásértékelés reformjáról zajló párbeszéd során.

A program a második panelbeszélgetéssel folytatódott, amely a CoARA III. és IV. alapvállalása, azaz a tudománymetriai mutatók felelős használatával és a rangsorok mellőzésének kérdéseivel foglalkozott. A beszélgetést Solymosi Katalin vezette, a YAE és ELTE képviselőjében.

A bevezető előadást Tóth Ádám, az Utrechti Egyetem kutatója tartotta, aki bemutatta az Egyetem sajátos kutatói értékelési rendszerét. Az intézményben a csapatmunkára helyezik a hangsúlyt, a fejlődést pedig nem a tudománymetriai mutatók alapján mérik, hanem mindenki egyéni szinten tekintenek. Előadásában összehasonlította az ELTE és az Utrechti Egyetem kutatói értékelési rendszerét. Míg egyik az individuumot részesíti előnyben, a másik inkább a csapatmunkára fókuszál.

Solymosi Katalinnak a kérdésére, mi szerint kik az érdekeltjei a változásnak és kik azok, akik ellenérdekeltek, Holl András, az MTA KIK informatikai főigazgató-helyettese azon magyar szakmai folyóiratok példáját hozta fel, amelyek elsorvadtak, mivel a szerkesztői teljesítményt a hazai jutalmazási rendszer nem ismeri el megfelelően, így kivonultak.

Lencsés Ákos, a Fiala Kutatók Akadémiájának tagja megjegyezte a nagy kiadókkal kapcsolatban, hogy ők véleménye szerint nem ellenérdekeltek a reformokban, azonban ők fognak a leghamarabb reagálni az új elvárásokra a rendszereik átalakításával.

Tózsér József, a Debreceni Egyetem rektorhelyettese kifejtette, hogy az MTA doktori vizsgálatának a rendszere már régóta figyel arra, hogy ne csak a tudománymetriai mutatók számítsanak, hanem a valós munka megítélése is.

FOTÓ: SZEPESVÁRI KRISZTINA, HUN-REN

Saját bírálói tevékenységgel kapcsolatos tapasztalatáról is beszámolt, konklúzióját úgy fogalmazta meg, hogy a bírálat során a nem numerikus, azaz kvalitatív szempontok is átkonvertálódnak kvantitatív egységekké, mivel így lehet két munkát könnyebben összehasonlítani.

Zaránd Gergely, a BME rektorhelyettese kiemelte az egyetemek sajátságos helyzetét a rangsorokkal. Véleménye szerint az egyetemek egy nemzetközi térben mozognak, így figyelniük kell a rangsorokra, hiszen a külföldi hallgatók egy részének a döntését az itt elért eredmények nagyban befolyásolják. Meglátása szerint az intézményi mutatókat szét kell választani az egyéni értékeléstől.

Hunyady László, az MTA Kutatóhelyeket Minősítő Tanács elnöke és a HUN-REN TTK Molekuláris Élettudományi Intézetének igazgatója, aki korábban részt vett az MTA Kiváló Kutatóhely program és jelenleg a HUN-REN Kutatói Életpályamodell kialakításában, a beszélgetés végén kiemelte, az egyéneknél fontos a kvalitatív értékelés, viszont az intézményeknél muszáj a számokra támaszkodni, ugyanakkor a szubjektív szempontok itt is megjelenhetnek az értékelésben.

Példaként hozta fel a rangsorok fejlődését, mivel ezek a visszajelzések hatására a mérési metódusokat éves szinten aktualizálják, hogy elkerüljék a nem valós rangsoreredményeket. Hivatkozva részvételére a két értékelési rendszer kidolgozásában elmondta, nem lát sok különbséget az elvekben, és bízik azok sikerében.

Elmondta, a CoARA Titkárság számít a hazai tapasztalatokra és jógyakorlatokra, amelyet nemzetközi szinten bemutatni és hasznosítani tud. Tóth-Cifra Erzsébet bízta a tudományos közösséget, hangsúlyozva, hogy a reformfolyamat összetettsége egyben az ereje is, amelyben a hazai megoldásoknak is dedikált helye van.

A fórum megerősítette, hogy Magyarország számára kulcsfontosságú a CoARA alapelvek mentén történő kutatásértékelési reform, amely hozzájárulhat egy etikusabb, méltányosabb és hatékonyabb kutatási kultúra kialakításához.

FOTÓ: FAZEKAS-PARAGH JUDIT, DE

A résztvevők visszajelzései alapján a rendezvény nemcsak informatív, hanem inspiráló és közösségépítő élmény is volt. Az esemény folytatásaként a CoARA Magyar Munkacsoport 2026-ban regionális nemzetközi fórumot tervez tartani a HUN-REN Székházban, ahova az idei konferencia résztvevőit is szeretettel várja.

FOTÓ: SZEPESVÁRI KRISZTINA, HUN-REN

A CoARA fórum szervezőbizottsága:

Szepesvári Krisztina, HUN-REN Központ, a CoARA Magyar Munkacsoport társelnöke
Balla Andrea, MTA Titkársága, a CoARA Magyar Munkacsoport társelnöke
Bagoly Zsuzsa, Debreceni Egyetem és Fiatal Kutatók Akadémiája
Lencsés Ákos, Fiatal Kutatók Akadémiája
Fazekas-Paragh Judit, Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár
Toslár Ákos, ELTE Tudománypolitikai Iroda
Csonka Diána, Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság
Holl András, MTA Könyvtár és Informatikai Központ
Vas Virág, HUN-REN Hálózat
Szondy Melinda, MTA Titkársága